

Weinig woorden

Preek over Prediker 5:1

Te lezen: Prediker 4:17-5:6
Utrecht-Noord, 14 februari 1988

De tekst voor deze preek klinkt in de kerk bijna grappig. Prediker zegt: 'Laten uw woorden weinige zijn!' Als er ergens veel woorden gesproken worden, dan is het wel in de kerk! Een dienst als deze hangt van woorden aan elkaar!

Laten we zeggen dat we vanmorgen een kleine anderhalf uur bij elkaar zijn in de kapel. Hoeveel minuten daarvan zullen er geen woorden vallen?
Ik denk alles bij elkaar genomen nog geen drie minuten.
Tijdens de lofprijzing, als het even stil is tussen twee bidders. Tijdens het voorspel op een lied dat we gaan zingen. Tijdens het opkomen en weer gaan zitten van de leden van het zangkoor, vóór en ná hun bijdrage aan deze dienst.

Maar voor het overige is deze dienst gevuld met woorden:
De woorden van liederen,
de woorden van gebeden,
van de mededelingen,
de bijbelwoorden die we lezen,
de woorden van de preek.

Ja, de preek! 'Laten uw woorden weinige zijn'.
Van ons allemaal moet ik het meest op mijn woorden passen. Het heeft iets geestigs: als je 20 à 25 minuten gaat praten over de woorden 'Laten uw woorden weinige zijn'. Dat werkt op de lachspieren. Dat mag ook best. Humor is een gave van God. Het wordt pas echt ernstig met ons als we de humor niet meer inzien van een preek als deze.
'Laten uw woorden weinige zijn'.
Daar gaan we dan!

Prediker wil ons er attent op maken dat we vooral in de gemeente zuinig moeten zijn met woorden. En dat juist ter wille van de zaak waarom het in de gemeente gaat. In de gemeente gaat het om de verhouding tussen God en ons mensen, om de verhouding tussen hemel en aarde. En dan lezen we:
'God is in de hemel en gij zijt op de aarde, laten daarom uw woorden weinige zijn'.

Waarom moeten we in de gemeente zuinig zijn met woorden? Omdat God, over wie het in onze woorden alsmaar hebben, in de hemel is. En omdat wij, drukke praters over Hem, op de aarde zijn.
Als we die verhouding recht willen doen, - om het bijbels te zeggen: als we God willen vrezen - moeten we op onze woorden passen.

Als we de verhouding tussen God en ons mensen goed willen houden, ter wille van ons eigen heil, moeten we soms het puntje van onze tong willen afbijten.

‘God is in de hemel en gij zijt op de aarde, laten daarom uw woorden weinige zijn’. Er bestaat een ongelofelijke afstand tussen hemel en aarde. Een ongelofelijke afstand in macht.

En dat verschil tussen God in de hemel en ons op de aarde, dat verschil in macht, is meestal omgekeerd evenredig met het aantal woorden dat gesproken wordt.

Hoe meer macht woorden hebben, hoe minder woorden er vallen.
Hoe minder macht, hoe meer woorden.

Als op een tentamen een student een heel lerend betoog begint, denk ik na een tijdje: ‘Heb je het wel echt begrepen?’ Als je de stof echt in je macht zou hebben, zou je niet zoveel woorden hoeven te gebruiken!

Is u dat ook wel eens opgevallen, dat mensen die onmachtig tegen over elkaar staan vaak eindeloos op elkaar inpraten? Je ziet dat wel in de verhouding tussen ouders en kinderen.

De dochter van 19 jaar woont op kamers en richt haar leven ander in dan pa en ma zich altijd hadden voorgesteld. En als ze een weekend thuis is beginnen pa en ma er weer over: Waarom doe je nou.... Je weet toch wel dat.... We hebben je altijd voorgehouden dat.... Of vind je soms dat we het verkeerd hebben gedaan? En ze praten maar en praten maar. Het ene woord na het andere. Onmacht! En de dochter laat ze op het laatst maar praten. Op haar kamer doet ze toch wat ze zelf wil. Ze heeft na een uur praten besloten er geen woorden meer aan vuil te maken. Macht!

Het aantal woorden dat we bezigen is vaak omgekeerd evenredig met de macht en het gezag dat die woorden hebben.

Zouden soms daarom vergaderingen, ook in de gemeente, soms zo vreselijk lang duren? Niemand spreekt een woord dat zo helder is, dat zoveel gezag heeft, dat iedereen overtuigd is. Juist dan lukt het ene woord het andere uit.

Na half elf 's avonds zijn vergaderingen in de gemeente doorgaans voornamelijk demonstraties van onmacht.

Een voorganger die het ‘amen’ van zijn preek niet kan vinden zet zichzelf in zijn onmacht te kijk. De prediking van het evangelie is een zaak die je altijd boven je macht gaat. Ik kan niemand tot geloof preken. Ik kan met mijn woorden - zelfs niet met de woorden van de beste bijbeluitleg - niemand tot liefde voor een ander praten. Ik kan het laatste woord over het woord van God toch niet spreken. En daarom moet ik na een tijdje gewoon ‘amen’ durven zeggen.

Wie dan toch doorgaat zet zichzelf tot vervelens toe in zijn onmacht te kijk. Die onmacht is niet erg. God doet het met de onmacht van onze woorden. Paulus schreef:

‘als ik zwak ben, in de dienst van Christus, dan ben ik machtig’.
Onmacht is niet erg. Wel de demonstratie van die onmacht in vele woorden.

Prediker zegt:

‘God is in de hemel en gij zijt op de aarde, laten daarom uw woorden weinige zijn’.
Er is een ongelofelijk verschil tussen de woorden van God in de hemel, en onze woorden, hier op aarde. Een ongelofelijk verschil in macht.
En daarom vaak ook een ongelofelijk verschil in aantal.

God in de hemel heeft gesproken: ‘Er zij licht’. En er was licht! Hij had daar maar enkele woorden voor nodig. Wat een macht, in drie woorden!
De Zoon van God, Hij die uit de hemel komt, zei tegen een blinde: ‘Wordt ziende’. En hij zag! En tegen een verlamde: ‘Neem je matras op en wandel’. En hij liep!
De Zoon van God zei aan het kruis tegen de kruiseling naast hem: ‘Heden zul je met mij in het paradijs zijn’. En nog voor de zon op Goede Vrijdag onderging, was hij er!
Wat een macht in weinig woorden!

God is in de hemel. Wij zijn op de aarde.

Wij zijn op de aarde wie we zijn, omdat God in de hemel gesproken heeft. Omdat Hij gesproken heeft: ‘Er zij licht!’ Omdat Hij gezegd heeft: ‘Laat ons mensen maken!’
Daarom zijn we er.

We zijn die we zijn, kinderen van God, omdat het hemels woord van God in Jezus vlees geworden is en hier op aarde onder ons heeft gewoond.

We zijn die we zijn omdat Hij gesproken heeft: ‘Je zonden zijn je vergeven’, en ‘Volg Mij’, en ‘Gaat dan heen en maakt alle volken tot mijn discipelen’, en: ‘Ik ben met u al de dagen tot aan de voleinding der wereld!’

We leven als gemeente van Jezus Christus op aarde van het woord dat vanuit de hemel gesproken wordt. Daarom moeten we zuinig zijn met onze woorden.
‘God is in de hemel en gij zijt op de aarde, laten daarom uw woorden weinige zijn’.

De werkelijk belangrijke dingen in de gemeente vinden alleen plaats omdat God gesproken heeft. Als een mens zich bekeert en een nieuw leven gaat leiden, als iemand zich laat dopen, als iemand zich bij de gemeente aansluit, komt dat niet omdat wij hem het nieuwe leven, het doopvont en de gemeente hebben ingepreikt, maar omdat God gesproken heeft.

Soms moeten wij als christenen met al onze goede bedoelingen en bijbelse argumenten eerst een tijdje onze mond leren houden. Om daarna te ontdekken wat er gebeurt als God zelf in gesprek met mensen gaat.

In de gemeente kunnen zich situaties voordoen waarin je beter kunt zwijgen dan spreken. Spreken is zilver. Zwijgen is goud.

Soms is in de gemeente het geestelijk kwaliteitsverschil tussen zwijgen en spreken groter dan dat tussen goud en zilver.

Bijvoorbeeld wanneer je als gemeente geplaatst wordt voor vragen en problemen die je eigenlijk niet aan kunt. Vóór je het weet heb je dan op een vergadering een lange rij van sprekers: De één is van mening dat dit de weg is. Een ander bewijst met een bijbeltekst het tegendeel. Een derde verheft zijn stem en spreekt op luide toon: 'God vraagt nu van ons dat we....' De toon van de woorden is wel luid maar er ligt geen gezag in. Want direct daarop gaan twee anderen er met vele woorden tegen in. Het wachten is dan op iemand die durft te zeggen: 'Broeders, zusters, laten we stil worden!' Laten we niet doorgaan met onze woorden. Laten we stoppen met onze pogingen elkaar te overtuigen. Laten we stil worden. Een stilte waarin we onszelf tegenkomen als mensen die nu niets te zeggen hebben. Een stilte waarin we onszelf tegenkomen in onze onmacht.

Het is een armoede van ons gemeentelijk leven dat we de stilte niet kennen. We praten en zingen een dienst vol. Als het stil is worden we zenuwachtig. Stilte als een onderdeel van een zondagse dienst.... Stilte als agendapunt van een vergadering.... Een stilte waarin je tegen God zegt: Heer we zijn onmachtig. We komen er met al onze woorden niet uit. We wachten op het verlossende woord. We wachten op uw woord.

Soms betekent dat, dat je een vergadering beëindigt zonder een besluit genomen te hebben. Maar dat is beter dan stemmen tellen nadat gelovigen elkaar suf hebben gepraat.

Soms staat na een tijd van stilte en van gebed iemand op die een woord spreekt dat met een zucht van verlichting en instemming wordt begroet. Het verlossende woord.

Prediker zegt:

'Wees niet overijld met uw mond en uw hart haaste zich niet om een woord voor Gods aangezicht uit te spreken'.

Als we hem dat zouden kunnen vragen, zou Prediker denk ik voor één soort woorden een uitzondering maken. Woorden van een gebed.

Ik bedoel niet de woorden van een gebed waarin we God uitleggen hoe in een moeilijke situatie de vork in de steel zit,

of waarin we God duidelijk maken dat wij de juiste visie hebben,

of waarin we God voor het karretje van onze plannen en actie proberen te spannen.

Ik bedoel de woorden van een gebed waarin we stil worden voor God.

Woorden waarin we ons gelijk, onze visie, onze plannen, ons baptistisch zelfbewustzijn bij God inleveren.

Gebedswoorden die gevulde stilte zijn.

In zulke woorden staan hemel en aarde in de juiste verhouding tot elkaar:

'God is in de hemel en gij zijt op de aarde, laten uw woorden weinige zijn'.

Amen.